

Anulu II.

Nro 12.

Fóí'a basericésca.

Organu

pentru cultur'a religiosa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

25 Juniu 1884.

Cuprinsulu:

Lupt'a parlamentaria asupr'a divortiului in Senatulul din Francia. -- Francmasonii.
Chiamarea la sacrulu statu alu preotiei. -- Liturgieae res. -- Credinti'a si ratiunea.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1884.

Tipograffi'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.

Lupt'a parlamentaria asupr'a divortiului in Senatulu din Franci'a.

Amu fostu amintitu in numerulu trecutu, cã in senatulu Franciei din Parisu decurge desbaterea asupr'a primirei divortiului in codicele civilu matrimonialu francesu. Desbaterea a duratu cãteva dñle, si s'a finitu cu immortalizarea indissolubilitatei casatoriei. Au luat parte la desbaterea acest'a totu ce posede Franci'a in talentu, eruditiune, agerime si oratoria spre aperiarea indissolubilitatei matrimoniului. Inse nemicu n'a folositu, cãce majoritatea senatului condusa de alte principie, a aflatu cu cale a inñge in corpulu natiunei celei nobile franceze inca una rana, de cari si fora de ace'a are destule.

Lupt'a acest'a insemnata a fostu dela inceputu de asia, cãtu erã cu nepotintia se se finesca cu triumfulu indissolubilitatei matrimoniului. Acest'a nunumai pentru dispropotiunea numerica, ci pentru-cã punctulu de manecare a celoru ce aperiãu indissolubilitatea si a celoru ce o atacãu erã tare diversu, asia in-cãtu potemu se dñcemu, cã ambe opiniunile aceste erãu numai nesce consecintie a ideiloru, ce le aveãu si unii si altii despre lume si universu preste totu. Amicii divortiului au purcesu din principiulu acel'a animalicu, ce dorere astãdi se latiesce totu din ce in ce mai tare, cã destinatiunea omului este numai terestra, si cumcã numai pre pamentulu acest'a micutiuneste posibila una fericire a omului. Eli representãu asia dñcundu materialismulu cu tote consecintiele lui. Eli au degradatu pre omu pãna la animalu. Inimicii divortiului din contra au purcesu din principiulu, cã omulu nu are se caute fericire deplina nice odata pre acestu pamentu; nu cã-ce perfect'a lui fericire este aiurea. Eli au fostu reprezentantii idealismulu celui adevratu, cari au redicatu pre omu pãna la angeru. Amicii divortiului au trasu conclusiunea cea funesta, cã dupa-ce vieti'a omului se gata pentru totu de a un'a cu mortea, asia este consultu, cã legislatiunea civila se nu suferi nice una institutiune, ce ar' poté se amarésca omului dilele. Vieti'a si asia e scurta; pentru-ce se se mai suferi si amaratiune in ea? Deca dara casator'i'a devine ver odata una sarcina prea grea pentru omu, cãtu i amaresce dñlele, atunci pentru ce se-lu impiedece legislatiunea civila, cã se nu o arunce diosu? Inimicii divortiului din contra din principiulu loru celu idealu si fontãna a totu ce e nobilu, frumosu si bunu, au trasu conclusiunea, cã dupa-ce si asia fericire perfecta pre pamentu nu esiste, ci ace'a are omulu se o caute cu totulu aire, asiã fia sarcin'a casatoriei cãtu de grea, omulu se o porte cu pacientia, cã-ce deoparte acest'a este unu meritu, de alta parte nice odata

nu scie, cã aruncându-o diosu si luandu alt'a pre umerii sei, nu vá fí retacirea cea de a dou'a mai rea cá cea de antãiu, si acést'a cu atãtu mai vertosu, cã binele publicu si binele familiaru o pretindu acést'a cu imperiosetate.

Aceste au fostu ideile principali in jurulu carora s'au invertitu tota desbateria parlamentaria in senatulu Franciei in decursu de câteva dile. Totu ce s'a vorbitu au fostu numai consecintie mai multu seau mai pucinu agere si ingeniose din principiile aceste fundamentali. Unii dintre oratori, precum Marcel Barthe au adusu in contr'a divortiului si argumente noue, ce nu incapu in cadrulu principiiloru acestor'a, precum cã prin divortiu s'ar' ingreună sortea clasei lucratoriloru, cari fiendu miseri nu arù fí in stare a portá spe-sele unui procesu divortialu nice a platí intertentiune deosebita femeeci si copiiloru. Inse argumentele aceste suntu de valoare numai locala si temporalã, si prin urmare si de pucina insemnatate.

Unu literatu mare francesu, renumitul Boileau a fostu dísu, cã omulu e stílulu, va se díca, cum e omulu asia e si stílulu lui. La principiulu acest'a au adausu de atunci multi literati unu alu doile principi nu mai pucinu adevveratu, cumcã ide'a e stílulu, va se díca, cum e ide'a asia e si stílulu. Si adevverulu principiului acestuia s'a comprobatu mai pre susu de tota indoie'l'a in desbaterile din cestiune. Una idea sublima, cum este a celoru ce au combatutu divortiulu, una idea, care potemu díce, cã este cerésca si angerésca, si fora voi'a celui ce o profeseza, se imbraca ea de sine in unu stílu elegantu, sublimu si rapitoriu. Din contra una idea cu totul materialã, cu totul pamentesca, ma potemu díce carnalã, cumu este a celoru ce apera divortiulu, in contr'a tuturor silintieloru celoru ce o profeseza, ea de sine se imbraca in unu stílu de diosu, umoristicu, cotidianu si ridiculu. Acest'a s'a observatu si in decursulu desbateriloru acestor'a. Cã pre cându vorbirile inamiciloru divortiului le caracterizeza una seriositate, una elegancia si una demnitãte farmecatoria, pre atunci pre a amiciloru divortiului le caracterizeza una usiurintia, cuotidianitate si frivolitate disgustatoria. S'a luptatu in desbaterile aceste ide'a cu materia, si materia a invinsu ce e dreptu cu numerulu, inse ide'a a invinsu cu frumseti'a.

A fostu curiosu in tota desbateria acést'a, cã dupa-ce din partea inamiciloru divortiului s'au adusu inainte tote desastrele, ce le a causatu divortiulu introdusu in revolutiunea cea mare dela 1789, amicii divortiului nu numai cã nu le au negatu, ci insusi eli, ma chiaru si ministrulu de justitia Martin Feuillée le au recunoscutu. Si cum au voitu eli se le previna in introducerea cea nouã de acumu a divortiului? Prin ace'a, cã au mai redusu numerulu cauzelor, pentru cari se pote concede divortiulu! Ce inconsecintia si prevedere pucina! Desastrele divortiului nu aterna de locu dela ace'a, cã óre mai multe seau mai pucine suntu cauzele, pentru cari se pote concede, ci dela ace'a, cã óre divortiulu preste totu ertatu e seau nu. Deca odata e iertatu si posibilu, atunci e indiferentu, cumcã câte suntu cauzele, pentru

cari se concede. Esemple avem destule. In revolutiunea cea mare franceza au fostu forte multe cauzele, pentru cari se concedeá divortiulu. In baseric'a resariteana desbinata inca suntu multe, inse rola joca mai numai adulteriulu, va se dica teoretice suntu multe, inse practice mai numai unulu. Si totusi in una poporatiune de unu milionu din Franci'a cu cauzele ei cele multe de divortiu in decursu de unu anu nu au fostu mai multe despartiri decâtu au fostu pentru adulteriu in una poporatiune de unu milionu din resaritulu celu desbinatu. Acést'a pentru-cà deca odata existe usia, atunci fiacàtu de mica, cà celi ce voiescu se ese pre ea, totu o afla. Maliti'a, rabulistic'a advocatiala si altele largescu usi'a ori si càtu de strimta se o lase legea.

Multi dintre amicii divortiului au pretinsu in decursulu desbaterei, cà eli lu apera din punctu de vedere alu iubirei, pentru-cà eli suntu Apostolii religiunei iubirei, cum numescu eli religiunea loru cea lipsita de ori ce religiune, Ce intielegu eli inse prin iubirea acést'a, acarei apostoli se falescu a fi? Singuru iubirea cea erotica, circulatiunea ace'a caracteristica de sange, ce in cele mai multe casuri se nasce iute fora cauza, si dispare erasi iute fora cauza. Nu intielegu de locu preceptulu acela sublimu alu iubirei crestine, a carui maxima este: *se iubesci pre de-apropele teu cà pre tine insuti!* Si singuru pre iubirea acést'a erotica voiescu eli se baseze casatori'a, si se o sustiena numai pana atunci, pana cându duréza si iubirea acést'a, si apoi se o disolve cându au inecatatu.

Càtu de materialu, càtu de carnalu, càtu de lipsitu de tota nobilitatea este principiulu acest'a, pote se veda omulu numai decâtu, deca si pune intrebarea, ore nu mai pote fi de locu altu genu de iubire, care se pretinda sustinerea casatoriei chiaru si atunci, cându cea erotica s'au stinsu? Ore iubirea crestina catra unu sociu ajunsu la nepotintia nu pretinde a nu se despartí de elu, si a nu-lu lasá in scirea sortei? càce numai atunci este casatori'a unu adeveratu ajutoriu imprumutatu, care conceptu se afla chiaru si la poporele cele mai decadiute, precandu una casatoria valabila numai pana cându ambii suntu in putere, nice numele de casatori'a, de legatura si la bine si la reu nu-lu mai merita. Ore iubirea crestina catra copii nu pretinde cu imperiositate mare sustinerea casatoriiei chiaru si atunci, cându iubirea cea erotica de multu a peritu? Pentru-ce in una institutiune de asia mare momentu pentru societatea, ma pentru genulu omenescu intregu, cum este casatori'a, se fia numai si numai iubirea erotica datatori'a de tonu, iubirea erotica, carea considerata cu ochiu filosoficu, nice nu este iubire in sensulu strictu alu cuventului, ci mai multu unu instinctu inconsciu, éra celelalte specii de iubire adeverata, fontân'a adeverata a totu ce e nobilu, bunu, idealu si frumosu se fia eschise cu totul. Aparatorii divortiului in numele religiunei iubirei omora tota iubirea, si ce mai remane este numai una umbra, ce fuge. Unu senatoru betranu pre dreptulu a reflectatu Apostoliloru acestor'a a iubirei, cà eli deca voiescu se fia consecenti, atunci se nu se multumésca numai cu

lucrulu de diumetate, cu divortiulu, ci se se dechiare pentru casatorf'a libera ¹⁾. Deca singuru iubirea cea erotica are dreptu a sustiené casatori'a, atunci nu o mai lege de nice una lege, ci conceda, cá unulu fia-care se traiesca cu cine-i place si pana cându-i place, si fora de a mai fi legatu de nice una procedura se-si aléga altu sociu de câte-ori voiesce si cându voiesce. Aperatorii casatorfiei libere suntu celu pucinu consecenti, precându aperatorii divortiuului stáu la calea diumetate. Seau casatori'a catolica indissolubile, seau casatori'a comunistica libera; numai in aceste doue este consecinti'a adeverata. Ce e in midilocu nu e logicu, nu e consecentu, nu e durabilu. Cu ochiu prevedietoriu a predísu senatorulu acest'a, cá aperatorii casatorfiei libere chiaru asia voru combata óre cându divortiulu, precum aperatorii divortiuului combatu astádi casatorf'a indissolubile.

Astufeliu aperatorii divortiuului au cassatu din inim'a omenésca tota iubirea cea adeverata. Lucrulu se va resbuná amaru pre sine. Deca in casatori'a, bas'a, fundamentulu, fulerulu si radecin'a societatei omenesci este stinsa iubirea cea adeverata, atunci de securu cá nu va resarí in alte relatii de viétia mai pucinu intime, cá-ce precum díce poetulu :

„Florea-n campu cându vestediesce

„Alt'a-n locui infloresce.

„Dar' in pieptulu omenescu

„Florile cându vestediescu,

„Cade rou'a insedaru

„Alte flori nu mai resaru ²⁾.

Francmasonii.

(Continuare din Nr. 11).

Amu vediutu in numerulu trecutu numai in modu negativu, cari suntu tendintiele sectei francmasonice, va se díca amu vediutu, cá tendintiele aceste nu suntu nice decum tendintiele acele in multe privintie frumoase, ce le bucina francmasonii in lume. Si cumcá in adeveru nu suntu acele, ma ce e mai multu, cumcá tendintiele aceste au avutu inca dela inceputulu sectei unu caracteru ostilu basericeí, si mai pre susu de tote basericeí catolice, uniculu representante fidelu alu religiunei crestine genuine, se vede intre altele si de acoló, cá sect'a francmasoniloru s'a nascutu deodata cu epoc'a atacuriloru in

¹⁾ Deosebirea intre divortiu si casatori'a libera sta in ace'a, cá prin divortiu se concede casatori'a cu una alta persona, numai dupa-ce pre cale procesuala s'a despartitu de cea de antáiú; pre cându casatorf'a libera stá in ace'a, cá omulu nu e legatu de nice unu procesu inaintea ver unuí foru, ci are dreptu cându voiesce fora a fi legatu de nemic'a se-si parasésca sociulu si caute altulu de câte ori voiesce.

²⁾ In parlamentu si in foi a fostu disputa si cu privire la foloscele despartirei de patu si mesa facia cu divortiulu. Despre acést'a inse de alta data.

contr'a bisericeii, va se dîca in secolulu alu optusprediecele. Ce e dreptu, fantas'a francmasonica blateráza si viséza de una origine a sectei francmasoniloru inca din tempulu din ainte de Mantuitorulu nostru. Ma o aducu in legatura cu misteriele orgiastice si eleusinice din anticitate. Inse aceste suntu numai visuri, cáce inca pana acumu nimenuia nu i a succesu a aretá ver una urma secura despre sect'a francmasoniloru, ce aru fi mai vechia de secolulu alu optusprediecele. In secolulu acest'a s'au inceputu primele atacuri in contr'a bisericeii catolice si a religiunii crestine cá atare. A fostu biserica catolica, ce e dreptu, si mai in ainte atacata. Inse atacurile aceste au fostu totu de a un'a indreptate numai asupr'a cáte unui seau altu adeveru de credintia revelatu. Tote atacurile aceste, chiaru si cele ale reformatoriloru secolulu alu 16-le, presupuncáu esistinti'a revelatiunei divine, cá unu ce incontestabilu, si agressorii nu se indoieáu decátu despre ace'a, cá cutare seau cutare adeveru de credintia revelatu este seau nu? Cu totulu altu-mintrule a statu lucrulu cu agresorii secolulu alu optusprediecele. Acestia nu voiáu se scia nemicu despre esistinti'a unei revelatiuni. In aintea loru revelatiunea erá numai una scornitura omenesca, si in spiritulu acest'a suntu compuse si indreptate tote atacurile loru in contr'a bisericeii catolice. Si mirare! Sect'a francmasoniloru s'a nascutu deodata cu atacurile aceste. Ma ce e mai multu! Toti atacatorii bisericeii catolice din periodulu acest'a au fostu totu atátia membrii zelosi ai societatei francmasonice; toti fora deosebire, asia cátu tactulu celu finu si delicatu alu Pontificiloru Romani amintiti in fruntea articululu acestuia inca de atunci au observatu, cá cuventulu francmasonu este sinonimu cu cuventulu inimicu radicalu alu bisericeii catolice, si inca de atunci au atrasu atentiunea credintiosiloru asupr'a loru.

De atunci in coce sect'a francmasoniloru a mersu totu de a un'a laolalta cu inimicii bisericeii catolice, si tote sistemele numite filosofice, inimice bisericeii, ce s'au perindatu in literatur'a europeana unele dupa altele, le au primitu de ale loru, si se au silitu a li dá una divulgare cátu se pote mai mare, cá pre calea acést'a se nimicéscu tota credinti'a catolica. Astu-feliu primele atacuri in contr'a bisericeii catolice cá atare au purcesu din partea Deistiloru anglesi, a enciclopedistiloru francesi si a liberiloru cugetatori germani (Freidenker). Si sistemele acestor'a a fostu totu odata si simbolele de credintia ale francmasoniloru. Cá ce invetiáu Deistii, Enciclopedistii si liberii cugetatori? Invetiáu esistinti'a unui Domnedieu, care de cum a creatu lumea, a lasato cá in eternu se-si urmeze legile ei inalterabili, fora cá se se mai ingrigéscu mai multu de ea. Va se dîca invetiáu esistinti'a lui Domnedieu, inse negau providinti'a, prin ce esistintiei i luáu tota bas'a morala. Si pentru ce o faceáu acést'a? Pentrucá se pota negá tota revelatiunea, si prin ea esistinti'a bisericeii catolice, cá una institutiune divina. Cá deca Domnedieu nu se mai intereséza de locu de lume, atunci de securu, cá nu se intereséza nice de ace'a, cá se dé genulu omenescu una revelatiune, si se fundeze pentru elu una biserica.

Si acum cine va mai negá, cá francmasoneri'a nu este una secta tare ostila bisericeii catolice, dupa-ce preste totu decursulu seculului alu optuspriediecele vedemu pre toti francmasonii nunumai aপরاندু sistemulu acest'a rece sf uscatu menitu a inlocuí credinti'a catolica, ci inca si silinduse din tote poterile alu straplantá in inimile poporeloru Europei mai cu sema apusane.

Deismulu inse in scurtu tempu si a jocatu rol'a lui cea ridicula si s'a stinsu pentru totu de a un'a. Celoru ce apucaru pre calea cea piedfsia a irreligiosetatei, li se pareá Deismulu prea positivu, decátu cá se pota simpatisá tempu indelungatu cu elu. Acést'a este sortea cea trista a totoruru celoru ce cadu dela credintiá, cá mergundu in diosu nu se oprescu pana-ce nu ajungu in cloacele ateismului si animalismului celui mai uritu „cáce calea ce duce la perire larga este“. De ace'a vedemu cu inceputulu seculului alu nouesprediecele Deismulu stinsu, si in loculu lui pasindu la midflocu si castigandu nu pucine spirite, unu altu sistemulu inca si mai radicalu, sistemulu panteisticu, nascutu si crescutu in Germani'a prin Kant, Fichte, Hegel, Schelling si altii, care pre Domnedieu celu alungatu de Deisti l'a adusu ce e dreptu éراسi in lume, inse nu cá se guverneze lumea, ci cá se-lu confunde cu lumea, cáce dupa sistemulu acest'a blasfemicu Domnedieu este un'a cu lumea, seau lumea e Domnedieu, si Domnedieu e lumea! Si ce se vedi? Francmasonii celi entusiasmati mai inainte asia de tare pentru sistemulu deisticu, acum nu afláu cuvinte de ajunsu pentru a laudá si divulgá panteismulu de pre catedre, in opuri mari, in foi, in conversatiuni si pre tote cámile possibili. Este asia dara sect'a francmasonica amica bisericeii catolice, candu ea se entusiasmeza asia tare pentru unu sistemulu cá celu panteisticu, care cuprinde negatiunea totala a bisericeii catolice?

Superbi'a omenésca inse cea nefasta carea se lapeda de Domnedieu, este carea creéza tote sistemele aceste. Prin tote voiesce omulu a se redicá preste Domnedieu. Inse cu unulu fia-care patiesce, cá atunci cându cugeta, cá in elu a aflatu totulu, atunci se convinge cá inca nu a aflatu nemicu. „Éta Adamu s'a facutu cá Domnedieu!“ dícú atunci cu ironía angerii. Asia s'a intemplantu si cu panteismulu. De abié a jucatú una rola câteva decenii, si a disparutu depre orisonu pote pentru totu de a un'a; a disparutu pentrucá elu inca erá prea positivu pentru celi ce s'au fostu emancipatu cu totulu de sub ori ce credintiá; a disparutu, si loculu lui l'au ocupatu unu sistemulu inca si mai radicalu, ateismulu materialistu, pentru care nu esiste in lume nemicu altu ceva, decátu materia eterna cu legile ei immanenti din eternu.

Indata ce a aparutu sistemulu acest'a desperatu, — eresiea cea din urma, precum a fostu predfsu unu santu Parinte, — numai decátu francmasoneri'a l'a redicatu la rangulu de unu evangeliu alu seu, si de atunci lucra din tote poterile, cá se-lu induca in carnea si in sangele poporeloru Europei. Se mai pote ore in urm'a acestor'a francmasoneri'a justificá de acus'a cá ea profeséza principiile cele mai destructive facia cu biserice'a.

Ateismulu inse candu a aparutu mai antaiu erá tare vagu si trebuieá se se lupte cu multe objectiuni din ins'asi natur'a. In tempulu mai nou inse a imbracatu una forma tare concreta; éra objectiunea cea mai puternica cu privire la originea omului s'a incercatu a o delaturá prin asia numit'a hipotesa alui Darwin, care voiesce a deduce originea omului nu din creatiune imediata alui Domnedieu, ci dela animalie, si in specie dela moima. Astufeliu ateismulu a degeneratu in animalismulu celu mai uritu, care degradéza pre omu la starea animalieloru. Si lucru curiosu! Astádi éراسi francmasonii suntu celi mai aprigi Apostoli ai animalismului, care vré se invetie pre omeni a-si vedé stramosii sei in moime.

Ce suntu facia cu aceste tote bucinarile francmasoniloru, cá eli nu urmarescu scopuri religiose? Ce suntu facia cu aceste tote dechiararile loru, cá eli nu suntu inimici ai religiunei si ai basericeei? Deca asertele loru aru fi adeverate, atunci aru trebú se ne spuna, cá pentru ce eli nice odata nu si au redicatu vocea in contr'a sistemeloru acestor'a, ce suntu negatiunea perfecta a ori si ce baserica si religiune; pentruce au suferitu, cá totu deaun'a membrii societatei loru se fia celi mai aprigi aperiatori si divulgatori a sistemeloru acestor'a desperate; pentruce in tempu de mai doue sute de ani au luat totu de a un'a in aperare pre toti adeptii credintieloru acestor'a; in favorulu basericeei inse nu si au redicatu nice baremu odata vocea, de si nu odata persecutiunile ei au fostu din cele mai durerose; ma chiaru din contra au aretatu totu de a un'a una bucurie infernala, decâte ori baseric'a erá maltractata si batujocorita, precum — cá se tacemu de altele — amintimu numai tempurile cele triste ale lui Napoleonu celu mare, cându doi Pontifici dupa olalta au fostu prinsu si têriti din una cetate in alt'a, si cându francmasoneri'a europeana intréga bateá in palmi de bucuria anuntiandu finea Pontificatului.

Resumandule aceste tote pre scurtu potemu trage cu tota certitudinea conclusiunea, cá nu filantropi'a si umanitatea este scopulu si tendinti'a ultima a francmasoneriei, ci in prim'a linia nimicirea a ori si ce credintia religiosa positiva; si fienducà espresiunea cea mai fidela, cea mai classica si cea mai puternica a credintiei religiose positive este baseric'a catolica, de acea atacurile ei suntu in prim'a linia indreptate in contr'a basericeei catolice, fiendu securi cá deca le vá succede a o doborí pre acést'a, atunci cealalte societati crestine, cá totu atâte ramuri mai multu seau mai pucinu uscate voru cadé de sine. Pucini dintre Francmasoni suntu in claru cu scopulu acest'a infernalu. Celi mai multi se lasa a fi amagiti de frasele cele frumosu sunatorie ale filantropiei si umaniteii, si sub masc'a acestor'a a fi intrebuintiati in contr'a bunului celui mai mare alu omenimei, in contr'a religiunei.

Nu mai pucinu destructive suntu tendintiele francmasoneriei si pre terenulu politica. Si nice cá e mirare! Credinti'a religiosa a omului este in strinsa legatura cu ideile politice. Ce urméza de aici? Cà una necredintia religiosa nascuta din superbi'a omenésca, cum este a francmasoniloru, trebuie

se produca mai iute seau mai târziu credințe și idei politice de asemenea natură. Acesta este cursul natural al lucrurilor. Celui ce din superbia nu voiesce să se supună credinței celei descoperite de Domnedieu, acela de bună seamă că de bună voie nu este aplicat să se supună unui rege imperat sau principelui. Din cauză a acestui și vedem pre francmasoni cu o consecință tristă aderându-le pretotdeauna principiilor republicane. În sine nu ar fi acestă nice un reu. Formă de stat republicană încă poate să fie bună și cea monarhică, mai cu seamă acolo, unde ea are o dezvoltare istorică, cum este p. e. în Elveția și statele unite americane. Reu devine prin aceasta, că forma de stat republicană se consideră în principiile francmasonice că singura corespunzătoare și consonantă rațiunii, și acestă numai în urma superbiei, carea după ce nu suferă, că francmasonii se supună lui Domnedieu, este naturală, că nu poate suferi nice să se supună unui om, precum poftesc principiul monarhic. Din cauză a acestui vedem pretotdeauna francmasoneria reprezentându-le principiul republican, mă luându-le parte în toate revoluțiile făcute spre realizarea principiului acestuia, așa încât în Franța pentru exemplu, revoluția cea mare dela 1789 cu cinci ani mai înainte a fost decisă în toate logele francmasonice din țară, și încă nu atât spre cassarea abuzurilor, ce în adevăr erau pre atunci în Franța multe, și așteptau vindecare, ci mai mult spre realizarea principiului republicanu fora de care Franța putea să fie mare și onorată. Principiul republicanu a devenit astăzi o dogmă politică a francmasoneriei. Mă a mersu așa de parte, cât precum pre terenul religios scopul ultim al francmasoneriei este nimicirea a ori și ce credința religioasă pozitivă, așa pre terenul politic scopul ei ultim este stergerea tuturor monarhiilor. Nimicirea altarelor și a tronurilor, era tendința adevărată a francmasoneriei, așa cât încă în secolul trecut numai adevărul intim al francmasoneriei l'a enunțiat marele francmason francez D'Alembert, cându în cuvinte tare drastice s'a exprimat, că „francmasoneria nu va încetă până atunci, până cându nu va spândiură pre celu din urma rege de matiele celui din urma preotului“.

(Va urmă).

Chiamarea la sacru stat al preotiei.

Se apropia déjà timpul, cându în provinciă noastră se întempla recrutarea tinerilor pentru sacru stat al preotiei. Pote să pucini dintre aceia, cari se imbuldiesc în statul acestă sântu, nice pre departe nu sunt în clar cu greutatea sarcinii, ce o liau pre umerii lor și cu responsabilitatea cea mare, cu carea-si îngreunăza consciința, cându intra în statul acestă. Greutatea sarcinii acesteia o descrie foarte frumos și pregnantu unu Sântu Parinte, cându dice, că acea câte odată și pre umerii angerilor s'ar' paré, că apesa prea greu; era marimea responsabilității o exprima foarte frumos unu episcopu sântu, cându a dîsu: „dămi Domne preoti buni, și voiu implé ceriulu; dămi preoti rei, și voiu implé iadulu“.

Nice odata dela inceputulu bisericeii pâna astăzi tempurile nu au fostu asia grele si asia periculoase sanctificarei omului, că tempurile, in cari traimu noi. Necredinți'a, coruptiunea legata de ea, sensualismulu si egoismulu celu mare, ce domnesce in multe clase, ingrigirea nunumai prea mare, ci mai numai eschisiva de cele lumesci si trecutorie, ce a cuprinsu pre una parte forte insemnata a inteligintiei pretotindine, suntu totu atâte lucruri ce au influintiatu in modu stricatosu si asupr'a bisericeii. Reulu celu mai mare ce -lu au causatu aceste inse a fostu in statulu preotiescu. In unu aeru infectatu de atâte miasme de dupa cursulu naturalu alu lucruriloru a trebuitu se se intemple, că in statulu preotiescu au intratu nu odata si omeni fora nice una chiannare; ma au intratu din motive curatu lumesci, vile si cu totulu straine de sublimitatea statulu preotiescu. Căta stricare se causéza prin acést'a bisericeii, câte suflete se ducu prin atari preoti la perire, numai Domnedieu scie.

Reulu acést'a la noi in urm'a unoru impregiurări locali a devenitu inca mai mare cá pre aire. Că mai antaiu partile cele rele ale civilizatiunei apusane, fora téma de esagerare, potemu dice, că au intratu la noi mai tote mai multu seau mai pucinu, cum se intempla de comunu cu poporele, cari primescu cultur'a dela altele. Partile cele bune inse numai in mesura pucina. De aci vine, că pre la noi va gasi omulu tare desu necredinți'a cea mai grosolana, cu care se falescu radicalii de prin Parisu; inse numai forte raru va aflá convictiunea ace'a nobila crestina, ce prorumpe in faptele cele mai stralucite de caritate, umanitate si filantropia, pre carea in tierile civilizate o gasesce omulu nu odata immediatu langa necredinți'a cea mai mare. De aci vine, că in clasele nostre inteligente a peritu cu multu mai tare ide'a cea adeverata a bisericeii că la poporele cele civilizate, si preste sferele unei vietii cu totulu trupesci, facile si trecutorie, la idealismulu sacru crestinu numai forte pucini se potu rodică. La aceste se mai adauge si impregiurarea ace'a trista, că poporul nostru preste totu este miseru si in urmarea miseriei acesteia multi si alegu statulu preotiescu singuru numai din caus'a miseriei. Apoi cumcă dela atari fientie in cele mai multe casuri nu pote omulu se astepte multu zelu, multa activitate, patrundere de santiani'a statulu si nobilitate adeverata de inima, este unu lucru firescu.

Din caus'a acést'a ni amu propusu acumu in or'a a unspradiecea a pune inaintea ochiloru totururu celoru ce in lunile urmatorie voru voi a intrá in clerulu nostru provincialu, cumu are se se examineze pre sine unulu fia-care, deca voiesce a intrá in statulu acést'a.

„*Eu sum pastoriulu celu bunu si cunosc pre ale miele, si me cunosc de catra ale miele*“, dice Mantuitoriulu la s. Joanu Evangelistulu c. X. v. 14. In cuvintele aceste areta Mantuitoriulu, care este prim'a recerintia in unulu care voiesce a-si alege sacrulu statu alu preotiei. „*Me cunosc de catra ale miele*“, dice aici Mantuitoriulu, va se dica, me cunosc nunumai cu mintea,

ci si cu inim'a, nunumai me sciu pre mine cine suntu, ci me si iubescu. De unde prim'a recerintia in unu candidatu de preotu, este cá inim'a lui se fia aprinsa, ma asia dîcundu consumata de iubirea Mantuitoriului nostru. Numai una atare inima este capace de zelulu acel'a infrangibilu, ce se poftesce in unu preotu; numai una atare inima este capace a intempiná si a suportá tote adversitatile impreunate cu unu atare statu; numai una atare inima este in stare a portá sarcin'a cea grea si a perseverá pana in capetu. Lipsindu iubirea acást'a in unu preotu, lipsescu tote celelalte recerintie, si din contra fiendu inim'a unui preotu aprinsa de iubirea acést'a, nu este lucru pre lume, care se-lu pota frange. Esemplu stralucitu avemu in acést'a privintia pre marele Apostolu alu gintiloru. Cátu de consumatu a fostu elu de iubirea Mantuitoriului ni areta candu dîce: „*traiescu inse nu eu, ci traiesce Christosu in mine*“; Si cu una atare iubire a fostu in stare a invinge tote greutatile, ce i le a pusu in cale una lume intréga. Si inca cum? Asia cátu la capetulu vietiei a potutu dîce cá: „*mi s'a adausu mie coron'a dreptatei*“.

Baseric'a inse este trupulu misticu a Mantuitoriului nostru. De ace'a a dîsu Mantuitoriulu catra Saulu, care persecutá baseric'a lui: *Saule Saule! pentru ce me persecutezi?* De unde a dou'a recerintia in unu candidatu de preotu este iubirea facia cu baseric'a. Numai acel'a este pastoriu adeveratu, care-si iubescu turm'a, si in baserica numai acel'a pote fi preotu adeveratu, care iubescu baseric'a. Celu ce nu o iubescu, acel'a nu este pastoriu, ci *mercenariu*, precumu dîce mantuitoriulu, *care vede lupulu venindu si lasa oile si fuge*. Iubirea catra baserica este cu deosebire in tempurile nostre de lipsa in unu preotu; in tempurile nostre, candu inimicii basericeii suntu legionu, si atacurile in contr'a ei suntu nenumerate. Deca nu o voru aperlá preotii, cine o va aperlá? si preotii cum o voru aperlá, deca nu o voru iubi?

A treia recerintia este, cá candidatulu de preotu se fia patrunsu de unu semtiu óre care de pietate si de unu doru de a inaintá in virtute si inca mai multu decátu comunu. Pusetiunea preotului in societate este, cá elu e redicatu preste celilalti credintiosi si ochii toturoru privescu spre elu. Elu are se fia modelu de pietate si esemplu de virtute pentru toti, precum dîce Mantuitoriulu: „*asia se lumineze lumin'a vostra in aintea omeniloru, cá vediuendu omenii faptele vostre se preamareasca pre tatalu vostru celu din ceriu*“. Din care cauza i si asemena cu lumin'a ce stá pre mesa, cá se o veda toti, si cu cetatea, ce stá pre verfu de munte cá se se veda de tote laturile. Esemplu si modelu inse nu va poté se fia nice odata, deca cu pietatea si cu virtutea nu va intrece pre celilalti credintiosi.

A patr'a recerintia este, cá cu deosebire in virtutea pacientiei si a tariei se fia tare deprinsu si in sufletulu seu se fia aplicatu a postpune chiamarei sale de a se ingrigí de sufletele omenesci tote interesele sale temporali, éra in inim'a sa nice una alta ambitiune, afora de ambitiunea implinirii voiei lui Domnedieu. Atátu suntu de mari greutatile impreunate cu statulu acest'a,

in câtu omulu trebuie se fia unu herou pre terenulu moralu, cá se le pota invinge. Heroismulu acest'a inse este imposibilu fora de virtutile aceste.

A cinci'a recerintia este unu sufletu umilitu si dedatu la supunere si subordinatiune. Bunatatile si tesaurii, pentru cari se lupta baseric'a suntu atátu de mari, câtu in baserica este lipsa de disciplin'a cea mai regulata. Disciplin'a acést'a, unde lipsesce spiritulu supunerei si alu subordinatiunei, este imposibila.

In urma de sine se intielege, cá candidatulu de preotu trebuie se fia dotatu cu unu talentu capace de asi insusi siesi cunoscintiele sacre de lipsa. Unu advocatu ignorantu mi pierde averea; unu medicu ignorantu mi pierde vietí'a trupesca; unu preotu ignorantu inse mi pierde sufletulu neasemenatu mai scumpu si de câtu averea si de câtu vietí'a. Asemene se poftece unu trupu sanetosu aptu de a portá fatigieile cele multe si grele ale statului preotiescu.

Deca cineva dispune de aceste, atunci bine, intre in staulu. Deca inse nu dispune, atunci aducasi aminte de cuvintele Mantuitorului, care a dfsu, cá celu ce intra in statulu acest'a fora chiamare, acel'a nu intra pre usia si este furu si talharius, si cá nunumai pre sine se duce la perire, ci si turm'a, pentru care Fiulu lui Domnedieu si a versatu sangele.

Liturgicae res.

de Alessiu Viciu profesoriu.

II. Loculu celebrarei S-tei Liturgie.

In tempulu de astádi S. Liturgía trebuie se se celebreze in basereci consacrate de Episcopi seau celu pucinu binecuventate de cutare preotu, la mandatulu Episcopului ¹⁾. Dar' nu a fostu astu-feliu la inceputu, cându nu eráu basereci destule, seau in tempulu persecutiuniloru, despre care Dionisiu Alexandrinulu dñce: „ori-care locu, agru, singuratate, naie, staulu, carceru, a sierbitu spre indeplinirea S. *adunari* (locu de liturgía). Cimiteriele si Catacumbele — numite la inceputu *arie, cripte* — tempu indelungatu au sierbitu de locu, unde se indeplineá S. Sacrificiu, pote pentru sântieni'a locului, unde s'au ingropatu atátia S. martiri, marturisitori, pontifici, preoti, dara mai cu sema pentru-cá baserec'a militanta se fia mai aproape de cea triumfanta.

Baserec'a s'a nascutu intre persecutiuni; dar' cu tote aceste chiaru dela inceputu s'au ingrigitu crestinii, cá se aiba unu locu anumitu pentru celebrarea S-tului Sacrificiu. Inca in fapt. Apost. (c. 20) se spune, cá adunându-se credintiosii la *frangerea pânei* intr'alu treilea etagiu alu casei, unde eráu

¹⁾ Consacrarea se intempla dupa tipiculu prescriu in Archieraticonu, éra binecuventarea prin sântirea cea mica a apei si stropirea basericei. Consecrarea se pote face numai prin Episcopu; binecuventarea se pote si numai prin unu preotu, inse totu-de-a-un'a cá delegatu alu episcopului.

aprinse mai multe luminări, tînerulu Eutichu cadîu din foisoru si l'au radicatu mortu, ér' S. Paulu l'a inviatu, apoi suindu-se sí *frangundu pâne* etc.

In ep. I catra Corint, c. 11 S. Paulu i mustra dîcundu: „au nu aveti casa cá se mancati si beti“ (acolo)? „seau despretiuiti *baserec'a* lui Ddieu“. Din aceste cuvinte apare, cá S. Apostolu distinge între casele credintiosiloru sí între biserice „*déca flamandiesce* cineva, se manânce acasa“, adauge mai departe. Este evidentu, cá ací e vorba de locul sacrificiului, locul adunarei, de basereca, si nu de adunarea credintiosiloru, macaru-cà acestu locu citatu asia l'au întielesu si SS. Parinti Augustinu, Jeronimu, Teofilactu si Basiliu marele (Lonovics, Archeol. basericésca III. n. 2.). Anume, unii eruditi comentéza astu-feliu locul citatu din epist. Slui Paulu, luandu cuventulu grecescu *ἐκκλησία* in însemnarea lui cea primitiva de *adunarea poporului*. De ace'a pentru demonstrarea temei nostre trebuie se recurgemu la istori'a basericésca. Cu acést'a vomu dovedí, cá in primii seclii ali bisericei s. Sacrificiu se indepliníá une-ori in biserici, alta data si afara din biserici, in casu de lipsa, cáci *de regula* S. Liturgia se tieneá in biserici seau in locuri sântite. Cá argumente istorice vomu considerá sí citatele din SS. Parinti.

In scrierile lui Niceforu, urmatoriulu Slui Petru in baseric'a de Antiochi'a, aflámu, cá acea casa, unde Mantuitoriulu a celebratu cin'a cea mai de pre urma, s'a consideratu de prim'a basereca a crestiniloru. Acolò a descinsu Spiritulu Santu preste apostoli, acolò au fostu ordinati celi 7 diaconi. Acést'a se adeverece sí din Cronic'a lui Ipolitu Tebanulu, carele a traitu mai nainte de Niceforu. Acolò intr'altele se cetesce: „(Joanu) a remasu in Ierusalimu, in cas'a sa „*mam'a basericeloru*“ acolò „apostolii au ordinaru pre primulu episcopu“ s. c. a.

Baroniu (la a. 57 d. Chr.) probéza, cá in Rom'a chiar' dela inceputu au existatu biserici, cari se numíáu: *Cas'a Dommului, basilica, Memorie* (memoria) *Martiriu, Titulu* s. a.

Cu aceste consuna sí traditiunea constanta, cá S. Petru venindu in Rom'a sí fiindu primitu de senatoriulu Pudente a celebratu s. Sacrificiu in casele lui sí pre urma le au facutu biserici. Astadi inca susta „*S. Pudenziana*“, baserica forte vechia, radicata pre ruinele casei amentite la anulu 164. de S. Pontif. Pfu I. 1).

In seclulu I alu bisericei S. Ignatiu Martirulu (episcopulu din Antiochi'a) in epistol'a cátra Magnesiaui (c. VII) i îndémna, cá se se adune in locul ce se dîce *Baseric'a lui Domnedieu*, sí in epistol'a cátra Filadefiani: „*unu altariu* (pars pro toto = baserica) unu episcopu“ 2) c. a.

Scrietoriulu Tertulianu, carele a traitu catra capetulu seclului alu doile si inceputulu seclului alu treile in cartea despre idololatria: scrie „cá crestinii

1) Vasi „*itinerario di Roma*“.

2) cit. d. Benedicti XIV. in op. »de sacro sancto Missae sacrificio« L. I. c. 1., 5.

vinu dela idoli in *Baserica*, dela oficin'a contraria in *Cas'a lui Ddieu*, cá se radice mânile catra Ddieu Tatalu etc¹⁾.

Aci amu mai poté citá din Eusebiu (c. 8. cap. 1) carele marturisesce, cá pre tempulu lui Diocletianu esistáu si forte multe baserici facute „*cine se pota descrie numerulu basericeloru din fia-care cetate . . ?*“ si mai la vale adauge, cá eráu facute pre ruinele celoru vechi, dupa regulele de arta.

Cu istori'a lui Socrate (cartea VII c. 9) amu poté probá, cá inca si Novatianii aveáu baserici in Rom'a, nu numai catolicii pre tempulu Pontificelui Bonifaciu si Celestinu, care i-a constrinsu apoi pre Novatiani a se aduná numai in case private, luandu-le basericele; dar' si din cele de pân' aici se vede chiaru, cá inca primii crestini au avutu baserici, si acolò au indeplinitu — de ordinariu — s. Sacrificiu. De ace'a inca in Constitutiunile Apostolice (cartea 6, c. 30) se demânda: „*Eucharisti'a acceptabila aduceti-o in Basericele vostre seau in cemetarie*“; ér' in cartea VIII c. 34: „*ér' de nu vá fi cu potintia a merge la Baserica din caus'a necredintiosiloru, atunci, Episcopo, i vei aduná in vré-o casa, cá se nu intre celu piu in baseric'a celoru impií, càci nu loculu sântiesce pre omu, cà omulu (sântiesce) loculu*“.

Usulu de a celebrá in baserici *sântite* (consacrate) a fostu contínuu si constantu, precumu se vede din cartea „despre botezu“ a Slui Vasiliu Marele (cap. 8). Este periclu, cá se implenímu reu mandatulu, deca . . . mai alesu „*deca vomu celebrá misteriele Preutiei in locuri profane*“, ér' S. Cirilu Alessandrinulu: „*darulu seau oblatiunea, carea o celebrámu misticu (tainicu) numai in Basericele Ortodoxiloru se se aduca*“ (vedi Bened. XIV. op. cit. L. 1. c. I. 8).

Cumcá basericele eráu sântite se vede din Apologi'a Slui Atanasiu catra imperatulul Constantiu, in carea se apera sf escusa, cá a fostu constrinsu din partea multimei poporului, care nu incapeá in baserica in dñu'a de S. Pasci, a celebrá S. Liturgia in baserica negat'a si inca *ne-consecrata*.

Din aceste se vede si câtu de tare a gresítu Calvinu, batujocurindu acestu rítu. Elu afirmá, cá paretii celi fára viétia nu-su capaci nici de gratia, nici de consacrare. Dar' basericele materiali se sântiescu, pentru *cá se intipuéscu sântirea, ce a castigat'o baseric'a formala* (adunarea credintiosiloru) *prin Mortea Dñui Christosu*. (Conf. S. Tom'a, 3. p. qua. 83. a. 3, ad. 2. si Benedict. XIV. op. cit. p. 4).

Ce privesce structur'a si pusetiunea basericeloru vomu amentí pre scurtu, cá cele de antâiu baserice au fostu construite asiá, cá altariulu — sanctuariulu — se fia spre resarítu²⁾. Acést'a din mai multe cause.

Tertulianu díce, cá crestini consideráu resarítulu cá típulu si figur'a lui

¹⁾ Bend. XIV. op. cit.

²⁾ Păgânii de aci au luat ansa de a calumniá pre Crestini, cá se inchina Sorelui. SS. Parinti si Scrietorii basericesci au frântu acésta calumnia si i-au pusu capetu.

Christosu. Alții esplica lucrulu de acolò, càci Ddiu este lumina; de ace'a se cade se privimu catra resaritu, candu ne rogàmu, cá se ne aducemu aminte de Autoriulu luminei, dela care vine tota lumin'a.

Baseric'a catolica din apusu s'a abatutu dela acést'a datena, cautandu mai vertosu la alte avantagie. Basilicele din Rom'a ne aréta inse, cá si in apusu s'a observatu la inceputu acé'asi datena, seau celu pucinu altariulu principalu erá catra resaritu.

Form'a basericeloru o prescriu Constitutiunile Apost.: „*baseric'a se fla cá una naie*“. Acést'a s'a observatu mai la tote basericele vechi, fiindu fórte acomodata pentru tienerea ordinei in baserica.

Constantinu M., dupa marturisirea lui Eusebiu, se pare, cá s'a abatutu mai antâiu dela acést'a datena vechia, lasandu se edifice baserici optu-anghiu-larie, in form'a crucei s. a.

Ce se tiene de *impartirea basericeloru* este constatatu, cá in tempurile cele de antâiu baseric'a se impartia numai in dóue pârti, in *sanctuariu*, in care intráu si siedeáu numai eppif, preutii si diaconii, si in *naiea* basericei, pentru poporu si pentru clerulu de graduri inferiore. De aci Simonu de Tesalonic'a, carele (precumu insusi marturisesce) s'a folositu de scrierile lui Isid. Pelusiot. si de ale „*intieptului intre cele domnedieesci Maximu*“, respundiendu la intrebarea, ce este baseric'a? (vedi mai susu) adauge: si „*are locuri deosebi pentru preuti si pentru poporeni*“, apoi: baseric'a fiindu *indoita*, prin *cele neintrate* si prin *cele dinafara*, intipuesce si pre insusi Christosu, carele este indoitu (in fire), adeca domnedieu si omu, si dupa una (natura) vediutu si dupa alt'a nevediutu. Si pre omu asiderea lu intipuesce (baseric'a), carele este din trupu si din sufletu“. Éta dar' si insemnarea-i mistica. Dar' intipuesce si *lumea acést'a vediuta: Cerulu prin s. altariu, si cele pamentesci prin s. baserica*“. (id. ib.). In decursulu tempului s'a facutu si alu treilea despartimentu numitu la Greci *Nartex*, in partea cea de antâiu a *naiei*, indata dela usia, si se despartia de cea alalta parte a basericei prin muru de lemnu seau prin gratie. Acést'a parte s'a introdusu mai alesu pentru Catecumeni si penitenti — pentru *ascultatori*. Astu-feliu se numiaú, fiindu-cá ascultáu la cetirea din S. Scriptura, dela carea nu eráu eschisi nici Judeii, nici pagânii si ereticii. Baseric'a astu-feliu considerata, cá costatoria din trei pârti, „*intipuesce si misteriuulu Stei Treimi*“, carea este neapropiata cu fiinti'a, cunoscuta cu portarea de grige si cu poterile.

Credinti'a si Ratiunea.

(Continuare din Nr. 9 si fine).

II. Pre langa acést'a inse credinti'a si ajuta ratiunea in diferite forme, er' revelatiunea i imprumuta multe folose. Anumitu: 1) i inmultiesce cunoscenti'a despre omu. Pentru cá prin credintia si revelatiune omenii invetia deoparte adeveruri accesibile ratiunei, pre cari inse pentru multele grigi cu

cari suntu involuți nici candu nu le-ar' fi invetiatu, ér' de alta parte devinu la cunoscinti'a adevuriloru supranaturali. *De ore ce, precum premergandu Aristotele, (Ethic. l. 10. c. 7. de part. animae), observa s. Tom'a (c. gen. tes. l. 1 c. 5). „Despre lucrurile cele mai nobile o cunoscere ori si câtu de neperfecta, aduce cea mai mare perfectiune, si pentru aceea desi cele ce suntu preste ratiune, ratiunea umana nu le pote deplinu cuprinde, totusi se castiga multa perfectiune, deca pre acelea le posede încâtu-va prin credintiă“.* 2) Revelatiunea elibera ratiunea de nenumerate erori si dubietati moleste referitorie la lucruri câtu mai necesari de sciutu, pre cari delaturandu-le sufletelor ingrigiate de cealalta vietia si de salutea lor, le concilieza pace si securitate. Prin urmare precum omulu crestinu basatu pre gratia pôte dice: *Tôte le potiu in celu ce me intaresce (Fil. 4. 13), asia invetiatu prin revelatiune pôte a se gloriá cu regele psalmistu: Mai pre susu de câtu pre inimicii miei n'ai facutu prudentu prin mandatulu teu, fiindu că in eternu a meu este. Mai pre susu de câtu toti cei ce me invetiau am întielesu, fiinducá testimoniatale tale meditatiunea mea suntu. Mai multu de câtu cei betrani am întielesu, fiinducá am cautatu mandatele tale (Ps. 118. 98 uu).* 3) Revelatiunea cá si unu aretatoriu de cale indrepta cercetarile ratiunei, cá adevuru se-lu pota aflá mai iute, mai securu si mai deplinu, areta tient'a, la care trebue se ajunga cu investigatiunile sale. 4) In fine Revelatiunea escita poft'a dupa adevuru, adauge stimuli ori pentru a insistá mai cu agerime intru investigare, si ce'a ce invetiamu prin credintiã, se o castigamu si prin lumin'a ratiunei, ori cá adevururile revelate in câtu se pote se le întielegemu din ce in ce mai multu, ori cá pre acelea se le aperamu in contr'a inimiciloru credintiei, ce fora studiu si usulu solertu alu ratiunei cu succesu nu se pôte face. Frumosu observa in acestu respectu S. Augustinu in ep. ad Consentium 120 airea 222 n. 3): *„Departa se fiu cá pentru aceea se credemu, pentru cá se nu priminu ori cercamu ratiunea (a celoru ce le credemu) candu si a crede n'amu poté, deca n'amu posedé animi rationali“* si n. 8: *„Celu ce prin ratiune adevurata cele ce mai nainte numai le creded, acum le si întielege, de buna sama e de preferitu celui ce dorésce inca a întielege cea ce crede; éra deca nice nu dorésce, si cugeta cá cele ce suntu de întielesu are numai se le creda, (unulu cá acela) ignoreza carui lucru folosesce credintiã“.*

III. In loculu alu 3-lea am dîsu, cá credinti'o ne radica la o ordine noua si mai inalta de scientia. Acest'a o invetia:

1. Sacrele scripturi, seau candu afirma cumcá Fiulu lui Ddieu a venitu si ne a datu întielesu (*διὰ λόγον*) cá se cunoscemu pre adevuratu Ddieu (1 Joan. 5. 20), seau candu ne spunu, cá omulu animalu, adeca naturalu, lipsitu de gratia si credintiã, nu cuprinde cu mentea cele ale spiritulu lui Ddieu, din cauza cá i se paru nebune; ma nice nu e in stare a le întielege (1 Cor. 2, 6 uu), seau candu grati'a, prin care ne aducemu la credintiã intru Christosu o conferescu cu cuvintele lui Ddieu, cu cari a dîsu cá: *din întunerece lucesce lumin'a* (2 Cor. 4. 6). O invetia acésta

2. Parintii basericeii, candu, in genere opunendu credinti'a ratiunei si sciintiei, dîcu, cá prin credintiã atingemu adevururile, pre cari ratiunea nu le-ar' fi potutu nici macaru presupune; si cumcá credinti'a e lumina noua, lumina ceresca, cu care omeni vedu cele ce scapa de ochii ratiunei. Deunde dice s. Augustinu (in Ps. 149. n. 19): *„Nesmintitu cá credinti'a are ochi si inca mai mari si mai puternici si mai tari, acesti ochi pre nime n'au insielatu. Acesti ochi totu de a un'a-su la Ddieu“.* Si éراس (s. 247 n. 2) *„Unde scade ratiunea, acolo e edificarea credintiei“.* O invetia

3. S. Tom'a cu acést'a ratiune solida: „*In ori si ce cunoscere modulu cunosceréi urméza modulu naturei proprié; de unde altulu e modulu cunosceréi angerului, altulu alu omului si alu animalului brutu, dupa cum suntu diverse naturele toru. . . Ci omului intru ajungerea scopului finalu i se adauge o perfectiune preste propri'a-i natura, adeca grati'a. E de lipsa asia dara cá si preste cunosceréa naturale a omului se i se dée o cunoscere óre care, care trece preste ratiunea naturale, si acést'a e cunosceréa credintiei*“.

Din tóte astea asia dara póte vedé ori si cine ce'a ce am dísu la inceputu, cá credinti'a nu numai nu se contrariéza ratiunei, ci precum grati'a preste totu luandu nu destrue natur'a ci o indeplinesce, asia si credinti'a in-frumsetiéza ratiunea, o promovéza si o cultiveza.

B. Comlosiu la 19/3, 1884.

Laurianu Luc'a
parochu gr. cat.

Constituirea societatiilor nostre teologice de lectura.

Clarissime Dle Redactoru!

Binevoiti a da locu in pretiuitulu diuariu, ce redactati urmatorei constitui:

Societatea de lectura: »Inocentiu Micu-Clainiana« a teologiloru din Blasiu in siedinti'a de constituire tienuta in 7 Juniu a. c. si-au alesu de oficiali pentru anulu scolasticu 1884/5 pre urmatorii:

Presiedinte si redactoru: d. Nicolau Toganu cl. III; notariu alu corespondintieloru: d. Parteniu Birlea cl. III; cassariu: d. Victoru Porutiu cl. II; controloru: d. Basiliu Serbu cl. I; si bibliotecariu: d. Alesandru Circ'a cl. I; remanendu a se alege notariulu siedintieloru cu inceputulu anului scolasticu venitoriu.

Blasiu in 20 Juniu 1884.

Isidoru Marcu,
presiedinte.

Georgiu Tieranu,
not. coresp.

Clarissime Dle Redactoru!

Subscrisii Ve rogamu cu tota stim'a se binevoiti a inserá in pré pretiosulu diariu ce redactati urmatorele orduri:

Societatea literaria-basericéscá »Alexi-Sincaiana« a alumniloru seminariali dela facultatea teologica din Gherl'a, in siedinti'a estraordinaria dela 3 (15) Maiu a. c. si-a alesu noii oficiali pre anulu scolasticu 1884/5 in personele membriloru urmatiori: presiedinte Vasiliu Popu cl. III; v-presiedinte Nicolae Pepu cl. II; notariu alu corespondintieloru Joanu Coza cl. II; cassariu Georgiu Timisiu cl. III; bibliotecariu Eug. Dredeanu cl. II; notariu alu siedintieloru Alesandru Zoicasiu cl. II; controloru Demetriu Todoranu cl. II; archivariu Lazaru Avramu cl. I.

Dupa cari primiti Clarissime Dle Redactoru, espressiunea sentiminteloru nostre de malta stima si recunoscintia, ce Ve pastramu.

Gherl'a, in 18 Maiu st. n. 1884.

Vasiliu Popu,
presiedinte.

Joanu Coza,
not. coresp.

Post'a Redactiunei.

Dlui P. P. in Br. Dorintici Vi vomu satisfice in numerulu venitoriu.

Editoriu si redactoriu responsabilu Dr. Alesandru V. Gram'a.

Tipograffi'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.